

Trzej kompozytorzy poza filharmonią

Materiały

- wydruki Załącznika – po 1 egzemplarzu na ucznia
  - przygotowane następujące linki:
- dowolne nagrania (z wyjątkiem tych związanych z twórczością Trzech Kompozytorów) następujących artystów: Radiohead, Leszek Możdżer, Lamb, Marcin Masecki (najlepiej *Polonezy*), Aphex Twin, Portishead, Pianohooligan (Piotr Orzechowski), Manic Street Preachers – dostępne w internecie
- wywiad z członkami zespołu Lamb *Lamb: nasze brzmienie zawdzięczamy Góreckiemu* na stronie „[Henryk Mikołaj Górecki w Polskim Radiu](#)”
- nagranie piosenki pt. *Gorecki* zespołu Lamb (dostępne w internecie)
- fragment prezentacji projektu Lutosphere [na kanale Teatru 6 Piętro](#)
- nagranie z [koncertu V/TOLD Concert Ensemble](#) w ramach festiwalu Lutofuzje
- [galeria zdjęć](#) dokumentujących występ Krzysztofa Pendereckiego na festiwalu Open'er w 2012 r.
- nagranie [remiksu Trenu](#) Krzysztofa Pendereckiego autorstwa Aphex Twina
- nagranie piosenki *You Love Us (Heavenly Version)* zespołu Manic Street Preachers – dostępne w internecie
- film [Penderecki reloaded](#)
- zakładka strony internetowej wytwórni Nonesuch poświęcona [płycie Penderecki/Greenwood](#)
- fragment [programu Wszystko o kulturze](#) poświęcony nagraniu *Polimorfii* Krzysztofa Pendereckiego przez Pianohooligana (Piotra Orzechowskiego)
- [zapowiedź koncertu Polish Icons](#) podczas festiwalu Sacrum Profanum
- ze strony Trzej kompozytorzy:
- nagranie [III Symfonii pieśni żałobnych](#) Henryka Mikołaja Góreckiego
  - nagranie [Koncertu na orkiestrę](#) Witolda Lutosławskiego
  - nagranie [III Symfonii](#) Witolda Lutosławskiego
  - nagranie *Trenu ofiarom Hiroszimy* Krzysztofa Pendereckiego
  - nagranie [Polimorfii](#) Krzysztofa Pendereckiego
  - tablica, kreda
  - płyta CD-R (najlepiej w kilku kopiach) z nagraniami wybranych utworów Trzech Kompozytorów

UWAGA: niniejszy scenariusz przeznaczony jest do realizacji po uprzednim zapoznaniu uczniów z twórczością Henryka Mikołaja Góreckiego, Witolda Lutosławskiego i Krzysztofa Pendereckiego na wcześniejszych lekcjach. W tym celu można wykorzystać scenariusze lekcji poświęconych poszczególnym kompozytorom dostępne na naszej stronie internetowej.

Przebieg lekcji:

1. Rock/pop/jazz i..?

- Lekcję zaczynamy od zadania uczniom pytania: co mają ze sobą wspólnego następujący artyści – prezentujemy po kolei krótkie fragmenty nagrań Radiohead, Leszka Możdżera, Lamb, Marcina Maseckiego (najlepiej *Polonezy*), Aphex Twina, Pianohooligana (Piotra Orzechowskiego) i Manic Street Preachers (dobierając je, musimy zwrócić szczególną uwagę, aby NIE były to utwory w jakikolwiek związane z muzyką klasyczną ani – oczywiście – z

twórczością Trzech Kompozytorów).

- Prosimy o odpowiedzi na pytania – być może uczniowie będą próbowali znaleźć jakieś cechy wspólne gatunków muzyki rozrywkowej reprezentowanych przez artystów. Wszystkie odpowiedzi zapisujemy na tablicy.
- Prosimy uczniów o wysłuchanie fragmentu [wywiadu radiowego z członkami duetu Lamb](#) (*Lamb: nasze brzmienie zawdzięczamy Góreckiemu*) ze strony „Henryk Mikołaj Górecki w Polskim Radiu” (6'53 – 8'01). Proponujemy teraz powrócić na chwilę do *III Symfonii* Henryka Mikołaja Góreckiego – przypominamy uczniom początkowe fragmenty nagrania [drugiej części](#) ze strony „Trzej kompozytorzy” (od 27'13) – zwracamy uwagę na smyczki i impulsy fortepianowe. Następnie prezentujemy początek nagrania utworu *Gorecki* zespołu Lamb (dostępnego w internecie) – czy widzimy pewne podobieństwo? Wracamy znów na chwilę do drugiej części *III Symfonii* Góreckiego – prezentujemy fragment od 29'58, zwracając uwagę na wznoszący się motyw 4-dźwiękowy, po czym znów przeskakujemy do piosenki zespołu Lamb (od 2'26).
- Wyjaśniamy, że nie jest to jedyny przykład wykorzystania *III Symfonii* Henryka Mikołaja Góreckiego w sferze muzyki pop (poszukanie innego to zadanie dla chętnych), utwór ten posłużył też jako ścieżka dźwiękowa do kilku filmów.

2. Lutosławski jaki źródło inspiracji:

- Wyjaśniamy, że przypadek *III Symfonii* Henryka Mikołaja Góreckiego nie jest odosobniony – twórczość klasyków polskiej muzyki współczesnej, a w szczególności tzw. Trzech Kompozytorów (Górecki, Lutosławski, Penderecki) była wielokrotnie źródłem inspiracji dla artystów spoza kręgu muzyki klasycznej.
- Proponujemy uczniom przypomnienie sobie fragmentu jednego z najczęściej wykonywanych utworów Witolda Lutosławskiego – *Koncertu na orkiestrę*. Prezentujemy początkowe fragmenty [nagrania](#) pierwszej części utworu ze strony „Trzej kompozytorzy”, a następnie fragment dostępnej w internecie prezentacji projektu [Lutosphere](#) (od 4'09) – czy słychać było znajomy motyw ludowy? Wyjaśniamy, że w projekcie tym spotkali się: znany pianista jazzowy Leszek Możdżer, wybitny wiolonczelista Andrzej Bauer i didżej m.bunio.s.
- Zachęcamy uczniów, by spróbowali określić, na czym polegała różnica między wykorzystaniem motywów z *III Symfonii* Góreckiego przez zespół Lamb a wykorzystaniem motywu z *Koncertu na orkiestrę* przez muzyków Lutosphere.
- Następnie prosimy uczniów o przypomnienie sobie charakterystycznego początku *III Symfonii* Witolda Lutosławskiego – prezentujemy [nagranie](#) ze strony „Trzej kompozytorzy”, zwracając uwagę na charakterystyczne elementy – czterokrotne powtórzenie jednego dźwięku w unisonie oraz następujący zaraz po tym fragment *ad libitum* (w razie konieczności przypominamy znaczenie tego pojęcia). Przypominamy również, że owe 4 dźwięki będą co jakiś czas powracać w toku dzieła. Następnie prezentujemy fragment nagrania dokumentującego koncert [V/TOLD Concert Ensemble](#) w ramach festiwalu Lutofuzje (z udziałem m.in. Marcina Maseckiego) – co najmniej do 2'00. Jak to się ma do *III Symfonii* Lutosławskiego?

3. Penderecki jako źródło inspiracji:

- Prezentujemy uczniom zdjęcie ze strony <http://www.pendereckigreenwood.com/photos.html> (zdjęcie nr 1) i pytamy ich, czy kojarzą postać na podium dyrygenckim. Po zidentyfikowaniu Krzysztofa Pendereckiego zwracamy uwagę na miejsce wykonania zdjęcia – nie wygląda to chyba na salę koncertową. Wyjaśniamy, że zostało wykonane na festiwalu... Open'er w Gdyni w roku 2012, podczas którego kompozytor zadyrygował m.in. swoim *Trenem ofiarom Hiroszimy*. W przedsięwzięcie to – realizowane w Gdyni, ale także we Wrocławiu i Londynie – zaangażowany był m.in. Aphex Twin, który podczas innego z koncertów z tej serii wziął na warsztat właśnie *Tren* Pendereckiego.
- Proponujemy przypomnienie sobie fragmentów tego utworu – prezentujemy fragment [nagrania](#) *Trenu* ze strony „Trzej kompozytorzy”. Następnie prezentujemy fragment [remiksu](#) *Trenu* Krzysztofa Pendereckiego dokonanego przez Aphex Twina. Pytamy uczniów o wrażenia.
- Pytamy następnie uczniów, czy mieliby ochotę posłuchać jednej z piosenek zespołu Manic Street Preachers – jeśli tak, prezentujemy im początkowe fragmenty dostępnego w internecie nagrania utworu *You Love Us – Heavenly Version*. Czy początek coś im przypomina?
- Wyjaśniamy, że oprócz *Trenu* wśród utworów Krzysztofa Pendereckiego szczególnie inspirującym okazała się *Polimorfia* – przypominamy fragment [nagrania](#) ze strony „Trzej kompozytorzy”. Podczas wspomnianej serii koncertów swoje spojrzenie na ten utwór zaproponował Aphex Twin, ale też gitarzysta zespołu Radiohead – Jonny Greenwood. Prezentujemy fragment [filmu](#) dokumentującego próby do koncertu we Wrocławiu (od 5'19 – 6'13), a następnie wyjaśniamy, że Jonny Greenwood skomponował m.in. utwór pt. *48 Responses to Polymorphia* na smyczki, inspirowany dziełem Krzysztofa Pendereckiego. Otwieramy [stronę wytwórni Nonsuch](#), która wydała na płycie obydwie utwory i odtwarzamy z niej dwa fragmenty kompozycji Greenwooda: *Scan* i *Three Oak Leaves*. Jak to się ma do *Polimorfii*?
- Prezentujemy następnie [fragment programu "Wszystko o kulturze"](#) poświęcony wykonaniu *Polimorfii* przez

Pianohooligana (0'38 – 5'33). Pytamy uczniów, czy mieli by może jakieś jeszcze inne pomysły na wykonanie *Polimorfii*. Burza mózgów.

4. Podsumowanie:

- Proponujemy teraz uczniom krótki test – rozdajemy im tabelki (Załącznik) i prosimy o wpisanie w prawej kolumnie odpowiedniego nazwiska jednego z Trzech Kompozytorów (Góreckiego, Lutosławskiego lub Pendereckiego). A może ktoś zapamiętał nawet tytuły przetwarzanych utworów? Sprawdzamy wspólnie rozwiązanie, w razie wątpliwości wracając do nagrań.
- Wracamy jeszcze raz do pytania, które padło na samym początku lekcji – czy wiemy już, co łączy Radiohead, Leszka Możdżera, Lamb, Marcina Maseckiego, Aphex Twina, Pianohooligana i Manic Street Preachers? Nie powinno już być chyba wątpliwości, że owym elementem wspólnym jest wykorzystanie dorobku któregoś z trzech wielkich klasyków polskiej muzyki współczesnej: Henryka Mikołaja Góreckiego, Witolda Lutosławskiego i Krzysztofa Pendereckiego.
- Pytamy następnie uczniów o ich własne zdanie na temat przetwarzania wybitnych kompozycji Trzech Kompozytorów w sposób, w jaki czynią to wymienieni artyści. Czy wolno tak postępować z arcydziełami? Czy to im szkodzi, czy pomaga?

5. Zadanie domowe:

- Na koniec proponujemy obejrzenie krótkiego materiału filmowego związanego z krakowskim festiwałem Sacrum Profanum – czy uczniowie o nim słyszeli? Prezentujemy [film](#) (od 2'43).
- Następnie przedstawiamy propozycję dwóch zadań domowych (do wyboru):

- Przekazujemy uczniom płytę CD-R (najlepiej w kilku kopiach) z nagraniami wybranych utworów Trzech Kompozytorów: uczniowie mają je wykorzystać jako źródło sampli w swoich własnych kompozycjach, które mogą być podobne do tego, co zaprezentowali didżeje w ostatnim filmie, ale mogą być też zupełnie inne (np. nietaneczne). W razie potrzeby demonstrujemy krótko wybrany przez nas bezpłatny i ogólnie dostępny, prosty sekwencer umożliwiający tworzenie muzyki za pomocą sampli.

- Płyta *Penderecki/Greenwood* ukazała się, jak wspominaliśmy, w wytwórni Nonsuch, która przed laty zaślęnęła z wydania utworu pewnego polskiego kompozytora – dzięki temu projektowi zyskał on wówczas światowy rozgłos. Należy ustalić o jaką płytę chodzi.

Anna Pęcherzewska-Hadrych